

Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ενότητα 05: Εννοιολογικές οριοθετήσεις της Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης II

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

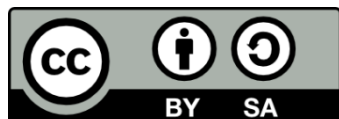

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Εννοιολογικές οριοθετήσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης II

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Διαφορετικές προσεγγίσεις στην έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
2. Η έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Σκοποί ενότητας

- Η γνωριμία και εξοικείωση των διαφορετικών προσεγγίσεων στην έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Η κατανόηση του ορθού τρόπου θεώρησης της έννοιας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διαφορετικές προσεγγίσεις στην έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Κρίση σύγχυσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

- Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) βρίσκεται σε μια κατάσταση χρόνιας κρίσης, που εκφράζεται μέσα από τη διατήρηση των διαφορετικών αντιλήψεων που διαιρούν όσους ασχολούνται με το εν λόγω αντικείμενο.

Αίτια της σύγχυσης

Τα προφανή αίτια της σύγχυσης είναι:

- η διαφορετικότητα στην προσέγγιση του εννοιολογικού πλαισίου της ΠΕ,
- η ύπαρξη απόψεων που δύσκολα συμβιβάζονται μεταξύ τους, και τα
- προβλήματα μεθοδολογικής φύσεως που ενυπάρχουν στην ΠΕ.

Η σύγχυση ως δημιουργία

- Η διαφορετικότητα στις αντιλήψεις για το εννοιολογικό πλαίσιο της ΠΕ όμως είναι δημιουργική και αποτελεί παράγοντα εξέλιξης των ιδεών για την ΠΕ στους χώρους υλοποίησής της.

Η Περιβαλλοντική ως Εκπαίδευση

- Η ΠΕ αντιμετωπίζεται ως μια εκπαίδευση που θα μπορούσε να συμβάλει, μέσα από μια πληρέστερη κατανόηση των αιτίων των περιβαλλοντικών προβλημάτων και της ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον, στη διαμόρφωση ενός νέου περιβαλλοντικού ήθους, δηλ. ενός νέου κοινωνικού ήθους που θα μπορούσε να συμβάλει σε μια βαθύτερη αλλαγή της στάσης και της πρακτικής του ανθρώπου, με στόχο μια αρμονικότερη συμβίωση στον πλανήτη.

Σχέση περιβάλλον – εκπαίδευση

Για τη σχέση περιβάλλον – εκπαίδευση συναντάμε τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις

- Εκπαίδευση πάνω στο περιβάλλον.
- Εκπαίδευση μέσα στο περιβάλλον ή από το περιβάλλον.
- Εκπαίδευση για το περιβάλλον.

Εκπαίδευση πάνω στο περιβάλλον

- Το περιβάλλον εδώ είναι αντικείμενο μάθησης.
- Είναι μια εκπαίδευση που προσφέρει γνώσεις σχετικά με το περιβάλλον και δεξιότητες που συνδέονται με την απόκτηση αυτών των γνώσεων.

Εκπαίδευση μέσα στο περιβάλλον ή από το περιβάλλον

- Αντιστοιχεί σε μια παιδαγωγική στρατηγική όπου η μάθηση γίνεται σε επαφή με το κοινωνικό ή βιοφυσικό περιβάλλον του εκπαιδευόμενου. Το περιβάλλον εδώ αντιμετωπίζεται συγχρόνως ως χώρος μάθησης (επιτόπιες έρευνες και δραστηριότητες στο πεδίο) και ως παιδαγωγικό μέσο.
- Με την έννοια αυτή η ΠΕ αντιστοιχεί σε μια εκπαίδευση που γίνεται εκτός της αιθούσης.

Εκπαίδευση για το περιβάλλον

- Το περιβάλλον γίνεται ένας σκοπός.
- Η μάθηση προσανατολίζεται στην επίλυση των προβλημάτων του περιβάλλοντος και στην πρόληψη αυτών.

Συνδυασμοί προσεγγίσεων

- Στη βιβλιογραφία συναντά κανείς διάφορους συνδυασμούς των ανωτέρω προσεγγίσεων πχ εκπαίδευση πάνω και μέσα στο περιβάλλον, ή εκπαίδευση πάνω και για το περιβάλλον, ή εκπαίδευση μέσα και για το περιβάλλον και τέλος εκπαίδευση από, μέσα και για το περιβάλλον.

Σχέση άνθρωπος – περιβάλλον

Για τη σχέση άνθρωπος – περιβάλλον, στα πλαίσια της ΠΕ, εμφανίζονται τρεις διαφορετικές προοπτικές στη βιβλιογραφία

- Η περιβαλλοντική προοπτική.
- Η εκπαιδευτική προοπτική.
- Η παιδαγωγική προοπτική.

Η περιβαλλοντική προοπτική

- Όπου το κέντρο του ενδιαφέροντος είναι το ίδιο το περιβάλλον, που θα πρέπει να θεωρείται ως μια συστημική πραγματικότητα και στα πλαίσια μιας αρμονικής συνύπαρξης του ανθρώπου με τα άλλα είδη. Εδώ η ΠΕ αντιμετωπίζεται ως εργαλείο για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και των προβλημάτων διαχείρισης του βιοφυσικού περιβάλλοντος.

Η εκπαιδευτική προοπτική

- Το ενδιαφέρον εδώ επικεντρώνεται στον εκπαιδευόμενο και στην αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της κοινωνικής ομάδας που ανήκει, μέσα από τη σχέση του με το περιβάλλον.

Η παιδαγωγική προοπτική

- Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις παιδαγωγικές διαδικασίες της ΠΕ, που υιοθετούν προσεγγίσεις διαφορετικές από αυτές μιας παραδοσιακής παιδαγωγικής, πχ υιοθετείται η ολιστική και συστημική προσέγγιση, η παιδαγωγική της διεπιστημονικότητας, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινότητα, η ενεργός εμπλοκή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία μάθησης κλπ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τελικά τι εννοούμε με τον όρο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»; (1/5)

- Η ΠΕ δεν μπορεί να είναι ούτε ανώδυνη, ούτε άνευρη, ούτε ουδέτερη.
- Η ΠΕ, προκειμένου να ανταποκριθεί ουσιαστικά στο σύγχρονο ρόλο της θα πρέπει να λειτουργήσει στο πλαίσιο πολιτικού προβληματισμού με την αρχαιοελληνική σημασία του όρου.
- Η ΠΕ μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί έναν καινούργιο πολιτισμικό παράγοντα.

Τελικά τι εννοούμε με τον όρο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»; (2/5)

- Παρά την ύπαρξη διαφορετικών αντιλήψεων, ρευμάτων, προσεγγίσεων και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων για το είδος της ΠΕ, γεγονός είναι ότι έχουμε στη διάθεσή μας ένα πολύτιμο εργαλείο για να εμπλακούμε ριζοσπαστικά, με όση ατέλεια και αν γίνει αυτό, στην εκπαίδευση ατόμων υπεύθυνων προς τους συνανθρώπους τους, τις μελλοντικές γενιές και όλες τις άλλες μορφές ζωής, μέσα από την ανάπτυξη αξιών όπως η αλληλεγγύη και η υπευθυνότητα, να εμπλακούμε ριζοσπαστικά στη διαδικασία μετατροπής του ατόμου σε ενεργό πολίτη, σε άτομο που να μπορεί να στοχαστεί και να δράσει.

Τελικά τι εννοούμε με τον όρο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»; (3/5)

- Προς το παρόν η ΠΕ είναι ίσως το μοναδικό μέσο που έχουμε για να περάσουμε μια κριτική στάση για το μοντέλο ανάπτυξης που επικρατεί.
- Δεν μπορούμε να κάνουμε ΠΕ χωρίς να αμφισβητήσουμε τις δομές, τις στάσεις και τους χειρισμούς που μας οδήγησαν σε περιβαλλοντικά αδιέξοδα.
- Το πρόβλημα δεν είναι να κάνουμε ΠΕ, αλλά μέσα από αυτή να αλλάξουμε κάτι.

Τελικά τι εννοούμε με τον όρο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»; (4/5)

- Για να συνεχίσουν να υπάρχουν οι προϋποθέσεις εξελικτικών διαδικασιών και ζωής, χρειαζόμαστε πολίτες δυναμικούς, συνειδητοποιημένους, με ικανότητες και κριτική στάση, για μια κοινωνία που θα είναι περισσότερο δημοκρατική και συμμετοχική στον καθορισμό και στη λήψη των αποφάσεων. Σκοπός της ΠΕ είναι να συμβάλει όχι μόνο στη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι όλοι έχουμε μια και μοναδική Γήινη πατρίδα, αλλά να «μεταφράσει» αυτή τη συνειδητοποίηση σε διάθεση εξάσκησης της ιδιότητας του ενεργού πολίτη.

Τελικά τι εννοούμε με τον όρο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»; (5/5)

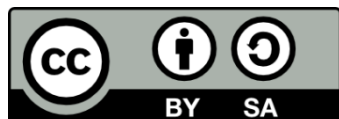
- Μόνον όταν ο πολίτης αισθανθεί υπεύθυνος για ό,τι συμβαίνει γύρω του και για τον τρόπο που συμβαίνει και ικανός να αναλάβει αυτή την ευθύνη, δηλ. να δράσει, μόνον τότε μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον. Τα οράματα άλλωστε, έστω κι αν ξεκινούν ως ουτοπίες, αποδεικνύεται τελικά ότι αποτελούν διαχρονικά το βασικό μοχλό εξέλιξης και βελτίωσης της ανθρώπινης κοινωνίας.

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εννοιολογικές οριοθετήσεις της ΠΕ II». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS439/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

